

Ikääntyneiden asumisen ennakoinnin viestintämateriaalia

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman (2020–2022) kotisivut [Ikääntyneiden asuminen - Ympäristöministeriö \(Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman sivu\)](#)

Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asuminen -sivustolla [Ikääntyneiden asuminen > Ikääntyneiden asuminen \(ymparisto.fi\)](#) on tietoa erilaisista ikääntyneiden asumisen teemoista. Aihepiiriin liittyvistä julkaisuista ja muista aineistoista on aineistopankki.

[Korjaustieto-sivustolla](#) ymparisto.fi -palvelusta löytyy tietoa kotien ja kiinteistöjen kunnossapitoon ja korjaamiseen.

Raportteja

Ympäristöministeriön sivuilta löytyy linkkejä ikääntyneiden asumisen eri teemoihin liittyviin raportteihin.

Yleistä

- [Kooste ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelmassa valmistuneiden selvitysten johtopäätöksistä ja suosituksista \(2017\)](#)
- [Maakuntien ja kuntien yhteistyö ikääntyneiden ja erityisryhmien asumisessa ja asumispalveluissa.](#)

Ikääntyneiden asumisen ennakointi (kunta ja kansalaiset)

- [Selvitys järjestöjen toiminnasta ikääntyneiden asumisen ennakoinnin tukena](#)
- [Ikääntyneiden asuminen - ennakointi ja varautuminen kunnissa](#)
- [Kuntien ikääntyneiden asumisen ennakointi on vahvistettava](#)
- [Ikääntyneiden asuminen Ymparisto.fi-palvelussa: Ennakointi ja varautuminen](#)
- [Kuntien toiminta ikääntyneiden kotona asumisen tukemisessa ja elinympäristöjen kehittämisessä](#)
- [Tarkastelumallin kehittäminen kunnille ikääntyneiden asumistarpeisiin varautumiseksi](#)
- [Tarkastelumalli ikääntyneiden asumistarpeiden ennakointiin ja varautumiseen kunnissa](#)

Asuntokannan korjaaminen

- [Kuntien ARA-vuokra-asuntojen korjaaminen ikääntyneiden asumiseen sopivaksi](#)
- [Omassa kodissa - Ikääntyneiden asuinolojen arviointimalli](#)

Uustuotanto, ikääntyneiden uudet asumisratkaisut

- [Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tilanne ja tulevaisuuden tarpeet](#)
- [Ikääntyneiden asumisratkaisujen tarve ja toteutus](#)
- [Esteetön kerrostalo tehokkaasti ja kestävästi](#)

Palvelu- ja yhteisökorttelit

- [Ikääntyneiden palvelu- ja yhteisökorttelien toteuttaminen](#)
- [Palvelukortteli - Konseptin kuvaus ja soveltaminen erilaisiin taajamiin](#)
- [Taajamasta palvelutaajamaksi](#)

Ikäystävälliset asuinalueet

- [Turvallinen asuinalue ikääntyneille](#)
- [Taajamien kehittäminen väestöltään vähenevissä kunnissa](#)
- [Ikäystävällisyyden edistäminen asuinalueilla ja taajamissa](#)
- [Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö](#)
- [Kohti ikäystävällisempää Hervantaa](#)
- [Palvelualueen ja ikäystävällisen asuinalueen kehittäminen](#)
- [Esteetön rakennus ja ympäristö - Opas esteettömän liikkumis- ja toimimisympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen](#)

Yhteisöllisyys, sosiaalinen kestävyys

- [Selvitys kaupunkien sosiaalisesta kestävydestä ja suosituksia tulevaan](#)
- [Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus](#)
- [Kotoa muiden seuraan - Asuinalue- ja talokohtaisten yhteistilojen ja -toiminnan arviointi ikääntyneiden näkökulmasta](#)

[Opas Ikääntyneen muistioireisen kodin muutostöihin](#)

Tietoa muistioireisen kotona asuvan ikäihmisen asunnon muutostöistä ja niiden suunnittelusta. Opas on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon ja järjestöjen työntekijöille, suunnittelijoille, muistisairaille, ikäihmisille ja heidän omaisilleen.

Esitteitä ja työkaluja

Ikäkoti kuntoon! -kampanjamateriaalit

- [Ikäkoti kuntoon! -esite](#)
- [Infograafi: Onko kotisi turvallinen ja mukava asua ikääntyessä?](#)
- [Infograafi: Tarvitaanko kodissasi remonttia?](#)

Ympäristöministeriön, Lahden kaupungin ja Lahden ammattikorkeakoulun hankkeessa kehitetty ikääntyneiden asuinolojen arviointimalli. Arviointilomakkeen avulla sote-työntekijä voi arvioida ikääntyneiden asuinolojen esteettömyyttä ja turvallisuutta.

- [Omassa Kodissa - Ikääntyneiden asuinolojen arviointimalli](#)
- [Omassa kodissa -video](#)

Muita videoita

- Minkälainen on ikäystävällinen asuinympäristö? Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmassa toteutettu video [Ikäystävällinen asuinalue](#).
- Millainen on esteetön kaupunki? Esteetön kaupunki ja rakennus palvelee kaikenlaisia ihmisiä lapsiperheistä ikäihmisiin. [Hyvää suunnittelua asunto- ja rakennusalalle](#).

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)

[Korjausavustukset](#)

Tietoa ARA:n myöntämistä asuinrakennusten korjausavustuksista, ohjeita korjausavustusten hakemiseen ja hakemuslomakkeet.

- Avustus iäkkäiden ja vammaisten asuntojen korjaamiseen (korjausavustus henkilöasiakkaille)
- Avustus kuntotutkimukseen ja peruseräparannuksen suunnitteluun (henkilöasiakkaat, taloyhtiöt)
- Hissivastus (taloyhtiöt)
- Esteettömyysavustus
- Avustus ARA-vuokra-asuntojen korjaamiseen ikääntyneille soveltuviksi (ARA-vuokrataloyhtiöt)

[Hissillä kotiin](#)

Tietoa hissiprojektin suunnitteluun: hissiopas, jossa esitellään hissihankkeen toteuttamista ja ratkaisuja hissien sijoittamiseen erilaisissa porrashuoneissa.

[HISSIEN JÄLKIASENNUS – ratkaisuopas taloyhtiöille](#)

[Kuinka toimin asiamiehenä -opas](#) kertoo, kuinka asioida toisen henkilön puolesta ARA:n avustusten hakemisessa.

[Mobiilisovellus asuinkerrostalon yhteistilojen esteettömyyden arviointiin](#)

Tekijöinä ARA, Invalidiliitto ja Kiinteistöliitto.

Järjestöjen tuottamaa materiaalia

Ikäinstituutti

[Asuminen ja ympäristö arkistot - Ikäinstituutti](#)

Sivustolla on Ikäinstituutin asumiseen ja asuinympäristöön liittyvää materiaalia.

[Ympäristö muistin tukena](#)

Ympäristö muistin tukena -opas muistisairaiden asumispalveluissa työskenteleville. Kuvataan ympäristön merkitystä sekä muistisairauksien vaikutusta ympäristön havainnointiin sekä hyvinvointiin, myös esimerkkejä hoitotyön ja ympäristön kehittämisen tueksi.

[Muisti- ja ikäystävällisyyttä asuinympäristöihin](#)

Oppaassa esitellään asuinalueiden, pihojen, rakennusten ja asuntojen muisti- ja ikäystävällisyyttä edistäviä ratkaisuja. Sitä voi hyödyntää asuinalueiden kehittämisessä ja uudisrakentamisessa. Iäkkäille ja heidän läheisilleen opas antaa tukea asumisen suunnitteluun.

[Asuva kansalaisopas](#)

Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus (ASUVA) -hankkeen opas iäkkäiden asumisen yhteisöllisyyden edistämiseen sisältää linkkejä yhteisöllisen asumisen toimintamalleihin.

[Laatua vanhuksen elämään omassa kodissa](#)

Vanhuksen koti keskellä kaupunkia –projektin raportti.

Invalidiliitto ry, Esteettömyyskeskus ESKE

www.esteeton.fi

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE:n sivuilla on tietoa asuntojen ja piha-alueiden esteettömistä ratkaisuista sekä asunnon muutostöihin saatavista avustuksista.

[Mobiilisovellus asuinkerrostalon esteettömyyden itsearviointiin](#)

Invalidiliiton, ARAn ja Kiinteistöliiton mobiilityökalu.

[ESKEH-kartoitusmenetelmä](#)

Esteettömyyskartoitus on työkalu rakennusten ja ulkoalueiden esteettömyyden tilan selvittämiseksi. Sen avulla saadaan tietoa, miten esteettömyydelle asetetut kriteerit toteutuvat. Tietoa voidaan hyödyntää kohteen korjaus- ja muutostöiden suunnittelussa. Sivustolta löytyy tietoa esteettömyys- ja saavutettavuuskartoittajista ([Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitusrekisteri](#)).

Invalidiliitto on tuottanut oppaita esteettömyydestä ja toimivasta asumisesta. [Esteettömyysoppaassa](#) kuvataan, mitä esteettömyydessä tulee ottaa huomioon kaikissa suunnittelun vaiheissa yhtenä rakentamisen laatutekijänä. Se on tarkoitettu suunnittelijoille ja arkkitehtipöytätyöryhmille.

[Katse kotiin - tietoa toimivasta asumisesta](#) opas on kaikille, jotka pohtivat asumistarpeitaan ja suunnittelevat asumistaan. Tavoitteena on auttaa tunnistamaan omat asumistarpeet ja -toiveet. Näin toimivan asumisen mahdollisuudet ja hyödyt omassa elämäntilanteessa tulee tunnistettua nykytilanteesta ja tulevaisuuden kannalta. Asunnon toimivuus ja joustavuus liittyvät erityisesti esteettömyyteen.

[Esteettömyyden ja turvallisen asunnon tarkistuslista](#) on työkalu esteettömyyden arviointiin. Siinä on lueteltu asunnon esteettömyyden, toimivuuden ja turvallisuuden perusedellytykset.

[Esteetön wc- ja pesutila](#)

Esteetön wc- ja pesutilan suunnitteluohjeita

Muistiliitto ry

[Muistava-työkalu \(Hoitotyön tutkimussäätiö & Muistiliitto\)](#)

Muistava sivustolla on työkaluja tukemaan muistisairautta sairastavan henkilön asumistilanteen oikea-aikaista puheeksi ottoa ja asumisen suunnittelua varten.

[Lomake muistisairaalle oman tahdon ilmaisun](#) on tarkoitettu muistisairautta sairastaville. Lomakkeelle muistisairautta sairastava voi esittää omia toiveitaan tulevasta asumisesta.

[Muistava-kuvakortit](#) on tarkoitettu muistisairautta sairastavalle, hänen omaisilleen, läheisilleen ja ammattilaisille. Niiden avulla voidaan keskustella asumisen ja arjen sujumisesta sekä tulevan asumisen suunnittelusta. Kuvakortit käsittelevät seuraavia aiheita:

- Koti ja asuinympäristö
- Arjen sujuminen
- Sosiaaliset suhteet
- Terveystila
- Turvallisuus
- Kommunikointi muiden kanssa
- Käyttäytymisen muutokset
- Omaiset ja läheiset

[Muistisairaahan asumistilanteen arviointi -työkalu](#) on tarkoitettu muistisairautta sairastavan omaisille, läheisille ja ammattilaisille. Sen avulla voidaan kartoittaa muistisairaahan henkilön asumistilannetta, sen puheeksiottoa ja arvioinnin tarvetta. Asumistilannetta tarkastellaan yhdeksän osa-alueen kautta:

Muistisairautta sairastavan

- Asumisympäristö
- Päivittäiset askareet
- Sosiaaliset suhteet
- Turvallisuus
- Terveystila ja terveydestä huolehtiminen
- Muisti ja kommunikointi
- Käyttäytymisen muutokset

Muistiliiton [Tarkistuslista muistisairaille ja läheisille](#) auttaa muistisairaita ja heidän läheisiään valitsemaan sopivan asuin-, kuntoutus- tai hoitopaikan. Tarkistuslista on apuna myös kotona asumisen ja kotihoidon palvelujen arvioinnissa. Tarkistuslista jakautuu kolmeen osaan:

- Kuntoutus, hoiva ja hoito
- Oikeudet ja ennakointi
- Muistikodin henkilöstö

Muistiliiton [Muistiystävällisen ympäristön pikaopas](#) kuvaa muistiystävällisen ympäristön keskeisiä tekijöitä.

Muistiliiton muut tarkistuslistat:

- [Kodin tarkistuslista](#)
- [Pihapiirin tarkistuslista](#)
- [Huonekohtaiset tarkistuslistat](#)

Muistiliiton paikallisyhdistysten materiaalia

[Muistikodin opas](#)

Salon Muistiyhdistyksen Muistikylä-projektin (2016-2018) oppaassa on tietoa muistiystävällisen asumisen tueksi, kuvitetut ohjeet ja vinkit kodin muutostöihin.

[Turvallisesti kotona](#)

Varsinais-Suomen Muistiyhdistys ry:n Turvallisesti kotona –hankkeen aineistoa tuotettuna muistiasiakkaiden arkeen, esimerkiksi asiakasoppaita ja tarkistuslistoja ammattilaisille. Yhteistyössä Tapaturmien ehkäisyverkoston kanssa tehty opas: [Turvallisia vuosia muistiperheille – tietoa turvallisesta kotona asumisesta muistisairautta sairastaville ja heidän läheisilleen.](#)

[Turvallinen taloyhtiö kaikille](#) kuvaa taloyhtiöiden keinoja kehittää toimintatapojaan muistiystävällisemmiksi ja muistisairaant ihmiset huomioon ottavammaksi.

[Tarkistuslista turvallisuus kotona](#) on muistiystävällisen ja turvallisen ympäristön tarkasteluun kotona ja kodin lähiympäristössä. Se on tehty yhteistyössä Salon Muistiyhdistyksen Muistikylä-hankkeen kanssa.

Turvarannekkeisiin liittyvä esite [Turvarannekkeet ja paikantavat laitteet](#)

[Varsinais-Suomen Muistiyhdistyksen YouTube-kanava](#), jossa on erilaisia muistisairaille ja heidän omaisilleen tarkoitettuja videoita.

Suomen Asumisen Apu ry

[SAAennakoida - AsumisenApu](#)

Suomen asumisen apu ry:n sivusto ikääntyvien (+55-vuotiaat) on asumisen ennakkointiin. Sivustolla on asumisen ennakkoinnin sähköinen asumisen pikatesti, jonka avulla voi arvioida, miten nykyinen asumisratkaisu vastaa mahdollisia tarpeita ikääntyessä. Näin voi testata asumisen toimivuutta, saada tietoa jatkotoimista, ennakoida mahdollisia asumisen pulmia ja avata keskustelua läheisten kanssa. Sivustolla on Tee-se-itse-ennakointitehtäviä, jotka ohjaavat päättämään tulevaisuuden asumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Suomen muistiasiantuntijat ry

[Opas ikääntyneen muistioireisen kodin muutostöihin](#)

Ympäristöministeriön julkaisu, ks. edellä. Oppaassa on tietoa muistioireisen kotona asuvan ikäihmisen asunnon muutostöistä ja niiden suunnittelusta. Se on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon ja järjestöjen työntekijöille, suunnittelijoille, muistisairaille, ikäihmisille ja heidän omaisilleen.

Suomen kiinteistöliitto ry

[Esteettömyyden itsearviointi taloyhtiössä, KIPI-kortti](#)

Tarkistuslista taloyhtiöiden hallituksille kiinteistön esteettömyyden arviointiin mahdollisen esteettömyyskartoituksen hankkimiseen ja kunnossapitosuunnitteluun.

Suomen pelastusalan keskusjärjestö, SPEK

Kodin turvallisuuden tarkistuslista [SPEK opastaa: Kodin turvallisuuden tarkistuslista - Issuu](#)

[Erityisryhmien asumisturvallisuuden materiaalia](#)

[Ikäihmisten turvallisuus - Kodin turvaopas](#)

Tietoa ikäihmisille kotona asumisen turvallisuuteen, mm. kuluttajasuojaan ja rikosten ehkäisyyn sekä remontointiin ja teknologisten turvaratkaisujen valintaan.

Yleisiä turvallisuusohjeita: [Arjen turvallisuus - Issuu](#) ja [Pelastussuunnitelma](#)

Vanhus- ja lähimmäispalveluliitto VALLI ry

Valli ry:n Ikäteknologiakeskuksen [Tietopankki-sivustolla](#) on tietoa ikäihmisistä teknologian ja digipalveluiden käyttäjinä sekä ratkaisuja ja oppaita ikäihmisen kotona asumisen tueksi.

[Arjen älykkäät välineet -opas](#) ikääntyneiden kotona asumisen tueksi. Liitteenä on [yhteystietoluettelo välineiden hankintapaikoista](#). Myös [opas ikäteknologian esittely- ja neuvontapaikoista](#).

Vanhustyön keskusliitto

[Vanheneminen.fi](#)

Vanhuuteen varautumisen sivustolta löytyy tietoa asumisen ennakointiin: asumisen pikatesti (SAAennakoida), kodin turvallisuuden pikatesti (pdf), tee-se-itse -asumissuunnitelma (SAAennakoida) sekä esteettömän asumisen tarkistuslista, joiden avulla voi selvittää miten nykyinen asumisratkaisu vastaa mahdollisia tulevia tarpeita ikääntyneenä. Asumisen lisäksi sivustolla käsitellään vanhuuteen varautumista eri näkökulmista (talous, mielekäs elämä, terveys, asiakirjat).

[Korjausneuvonta](#)

Tietoa Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnasta: asuntojen korjaus- ja muutostarpeiden arviointi, korjausten edistäminen ja avustusten hakeminen yli 65-vuotiaille. Sivustolla on [Korjausneuvonta-video](#), tietoa korjausten rahoittamisesta sekä materiaalia asunnon korjausten suunnitteluun.

Työtehoseura ry

Työtehoseuran ikääntyneiden asumiseen liittyviä julkaisuja:

- [Ikääntyvät asukkaat taantuvien taajamien voimavara - Yhteisöllisen asumisen opas](#)
- [Ikäihmisten tarvelähtöisten palveluiden kehittäminen yritysten ja julkisten toimijoiden yhteistyönä](#)
- [Ikäihmisten arjen toiminnot ja niiden turvallinen hallinta](#)
- [Senioriasumisen suunnitteluohje](#)

Muiden tahojen materiaaleja

Kiertävä pysäkki -hankkeessa koottu [Pitkää ikää omassa kodissa -opas](#) sisältää tietoa esteettömyydestä sekä vinkkejä ja ratkaisuja ikääntyvien asumisen ratkaisuihin haja-asutusalueilla.

[Rakennustarkastusyhdistys \(RTY\) ja Pientaloteollisuus PTT ry:n Pientalotyöryhmän](#) sivuilta löytyy tietoa pientalojen esteettömyydestä ja paloturvallisuudesta:

- [Esteettömyyskortti](#)
- [Paloturvallisuuskortti](#)

[Suomi.fi Ikääntyneiden palveluista](#) -sivulla on asiantuntijatahojen tietoa ikääntyneiden palveluista.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry:n verkkojulkaisussa [Kohden vuotta 2020 -näkökulmia digitalisaation vaikutuksista ikääntyvien arkeen](#) käsitellään käytännönläheisesti digitalisaatiota, myös asuminen kannalta.

Kansallinen senioriliitto ry on koonnut linkkilistan vanhuuteen varautumiseen liittyvistä materiaaleista. [Varaudu ajoissa -sivusto](#) keskittyy yleiseen vanhuuteen varautumiseen, edunvalvontaan, hoitotahtoon, testamenttiin yms. [Asuminen-linkkilista](#) sisältää asumisen ennakoimiseen ja muuta asumiseen liittyvää materiaalia.